

DÂVÜD-i HALVETİ

(Daud خلوتی)
(ö. 913/1507)

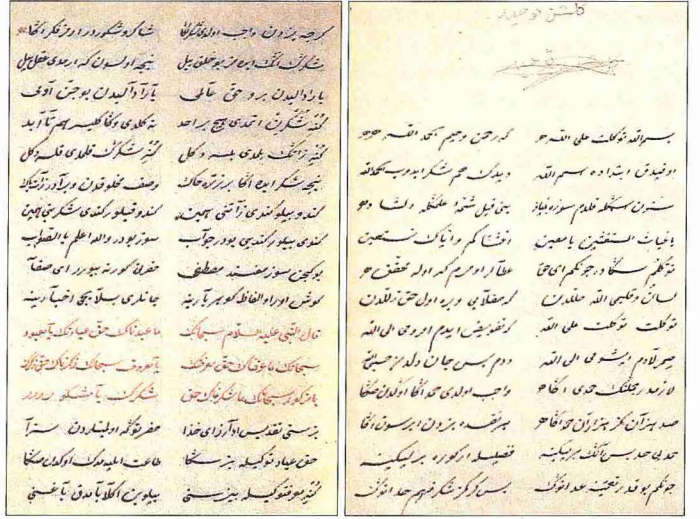
Halvetî tarikatı şeyhi.

Bolu'nun Mudurnu kazasında doğdu. Bağdat'ta tahsil gördükten sonra Amasya'ya giderek Seyyid Yahyâ-yı Şirvânî'nin halifelerinden Habîb Karamânî'ye (ö. 902/1497) intisap etti. Bir süre sonra şeyhi tarafından Halvetîliği yaymak üzere Mudurnu'ya gönderildi ve orada vefat etti.

Devrinin önemli âlim ve şeyhlerinden biri olduğu anlaşılan Dâvüd-i Halvetî'nin İsfendiyaroğulları nezdinde büyük itibarı vardı. Nitekim İsfendiyaroğulları Hükümdarı İsmâil Bey'in kardeşi ve rakibi olup Kızıl Ahmed diye bilinen Emîr Ahmed'in kendisinden bazı tasavvufî meselelerin izahını yapan bir eser yazmasını istemesi bunu açıkça göstermektedir.

Taşköprizâde, Kızıl Ahmed'in Dâvüd-i Halvetî'ye bir mektup göndererek ondan "devâir-i hams" hakkında bilgi istediğini, şeyhin de buna cevap olarak *Gülşen-i Tevhîd* adını verdiği büyük bir kitap yazdığını, Türkçe ve Arapça ile karışık olarak telif edilen bu eserin tarikat ehli arasında çok rağbet gördüğünü kaydeder. Eserin "Sebeb-i Te'lîf" bölümünde ifade edildiğine göre de Dâvüd-i Halvetî Kızıl Ahmed'in isteği üzerine mensur küçük bir risâle yazarak ona okumuş, bu risâleyi pek beğenen Kızıl Ahmed'in arzusu üzerine daha sonra aynı konuda manzum olarak *Gülşen-i Tevhîd* adlı eserini kaleme almıştır. Eserin dörtte birini *atvâr-ı seb'a** konusu teşkil eder; diğer bölümlerde ise bazı âyet ve hadislerle Hz. Ali'nin ve Ebû Saîd-i Ebû'l-Hayr, Şehâbeddin es-Sühreverdî, Muhyiddin İbnü'l-Arabî, Mevlânâ Celâleddin, Seyyid Yahyâ-yı Şirvânî, Habîb Karamânî gibi ünlü sûfilerin sözleri tercüme ve şerhedilir. Başlık şeklinde alınan bu sözlerin tercüme ve şerhleri manzum olarak yapılmıştır. Genellikle mesnevi tarzında kaleme alınan *Gülşen-i Tevhîd* yer yer kaside, gazel ve rubâiler ihtiva etmektedir. Eserde tasavvufî-ahlâkî konuları işleyen bazı hikâyeler de yer almaktadır. Necatî Elgin tarafından Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi'ndeki (nr. 5694) 1042 (1633) tarihli nüshaya dayanılarak ilim âlemine tanıtılan eserin, Dâvüd-i Halvetî'nin vefat tarihi olan 913'te (1507) istinsah edilmiş diğer bir nüshası ile istinsah tarihi bilinmeyen bir başka nüshası Süleymaniye Kütüp-

Dâvüd-i Halvetî'nin *Gülşen-i Tevhîd* adlı eserinin ilk iki sayfası (Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, nr. 3329)

hanesi'ndedir (Hacı Mahmud, nr. 3329, 291 vr.; Reşid Efendi, nr. 427, 219 vr.).

BİBLİYOGRAFYA :

Dâvüd-i Halvetî, *Gülşen-i Tevhîd*, Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud, nr. 3329; Taşköprizâde, *eş-Şekâ'ik*, I, 382; *Keşfü'z-zunûn*, II, 1505; *Osmanlı Müellifleri*, I, 69; *Sicill-i Osmânî*, II, 342; Gölpınarlı, *Katalog*, III, 337-338; Necatî Elgin, "Dâvüd-i Halvetî'nin *Gülşen-i Tevhîd*", *TDED*, XIII (1964), s. 91-98.

RECEP USLU

DÂVÜD b. HUSAYN

(داود بن الحصين)

Ebû Süleymân Dâvüd b. el-Husayn el-Medenî el-Ümevî
(ö. 135/752-53)

Siyer ve megâzî müellifi, muhaddis.

Hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. Hz. Osman'ın oğlu Amr'ın (İbn Hibbân'a göre Amr'ın oğlu Abdullah'ın) *mevlâ**sı olduğu için el-Ümevî nisbesiyle anılmıştır. Babası Husayn, sahâbilerden Câbir b. Abdullah ve Ebû Râfî'den hadis rivayet etmiş bir tâbî olup bu hadislerden biri İbn Mâce'nin *es-Sünen*'inde yer almıştır. Kendisinden ise sadece oğlu Dâvüd rivayetinde bulunmuştur. Medine'de yaşayan Dâvüd b. Husayn, babasından başka Abdullah b. Abbas'ın mevlâsı İkrime el-Berberî, Abdullah b. Ömer'in mevlâsı Nâfî, A'rec diye tanınan Abdurrahman b. Hürmüz gibi âlimlerden hadis, siyer ve megâzî tahsil etmiştir. Kendisinden rivayette bulunanlar arasında Mâlik b. Enes, İbn İshak, İbrâhim b. Ebû Yahyâ, İbrâhim b. Ebû Habîbe vb. muhaddis ve siyer âlimleri sayılabilir.

Dâvüd'un rivayetleri konusunda münekkittler başlıca iki gruba ayrılmışlardır. Hâricîler'in görüşünü benimsemesi

ve onlara yakınlığı ile tanınan İkrime'den rivayette bulunması bazı münekkittler olumsuz yönde etkilemiştir. Süfyan b. Uyeyne onun rivayetlerinden uzak durduklarını, Ali b. Medîni ise İkrime'den naklettiği rivayetlerinin *münker** olduğunu söylemektedir. Ebû Zür'a er-Râzî ile Ebû Hâtim Muhammed b. İdris er-Râzî, Dâvüd'un rivayetlerinin araştırmaya tâbi tutulmak üzere yazılabileceğini belirtmişlerdir. Ayrıca Ebû Hâtim er-Râzî, Mâlik b. Enes ondan hadis almasaydı rivayetlerine kimse değer vermezdi demektedir. Yahyâ b. Maîn ise onun *sika** olduğunu ifade etmiş, İbn Sa'd ve Ebû'l-Hasan el-İclî de bu görüşü benimsemişlerdir. *eş-Şikâ't*'inde Dâvüd'un biyografisine yer veren İbn Hibbân, onun Hâricî görüşü benimsemekle beraber bu görüşün propagandasını yapmadığı için rivayetlerini büsbütün terketmenin doğru olmayacağını belirtmiştir. Nitekim Mâlik b. Enes'e, Dâvüd b. Husayn ve onun gibi kaderi inkâr eden kişilerden niçin hadis rivayet ettiği sorulunca, onların yalan söylemektense gökten yüzükoyun yere düşmeyi tercih edecek kadar doğru sözlü kimseler olduklarını ifade etmiştir (İbn Hacer, II, 32). Rivayetlerinin *Kütüb-i Sitte*'de yer alması olumlu yönlerinin ağır bastığını göstermektedir. Nitekim İbn Adî, kendisinden sika râviler rivayette bulunduğu zaman hadislerinin delil olarak kullanılabilirliğini söyleyerek orta bir yol tutmuştur.

Dâvüd b. Husayn'ın günümüze kadar gelmeyen *Kitâbü'l-Megâzî* adlı bir eseri olduğu kaydedilmektedir. Vâkıdî'nin *Kitâbü'l-Megâzî*'sinde, Belâzürî'nin *En-sâbü'l-esrâf*'inde ve onlardan iktibasla Taberî'nin *Târîh*'inde onun megâzî hakkındaki rivayetleri yer almaktadır. Fuat